

Оперативно-розшукове моделювання у формі побудови «сюжету події» можна розглядати як один із способів подолання невизначеності його індивідуально-особистісної (персональної) детермінації. По суті, сюжет – це інтеграційна, цілісна модель події, але не як кримінального факту, а як реальної життєвої ситуації. Використовуючи такий тип моделювання, співробітники здійснюють перехід в інший контекст, іншу семантичну систему – реальних життєвих ситуацій, де кримінальна подія розглядається (і дійсно є такою) як один із фрагментів життя злочинця.

Це вже специфічний контекст вирішення завдання розкриття злочину і встановлення особи, винної в його скоєнні. Прийняті в цьому контексті рішення носять не стільки аналітичний, скільки евристичний характер. Єдиною умовою, що утримує хід думки в аналітичному контексті, є реальні ознаки події як складової основи доказової бази розслідування.

Моделювання за цим типом – вельми поширений прийом у розкритті складних, неочевидних злочинів, що нерідко носить характер «мозкового штурму», коли кожен учасник роботи пропонує свої варіанти передуючих кримінальній і наступних за нею подій, прагнучи при цьому знайти логіку, в яку би вписувалось якомога більше деталей картини події.

Досвідчений оперативник відрізняється від початківця саме наявністю професійного досвіду розшукової роботи, оперативним чуттям, майстерністю щодо виявлення злочинців та проведення оперативно-розшукових заходів, спрямованих на документування їх злочинних дій.

Одержано 01.10.2018

УДК 351.74(477)

Олександр Маркович БАНДУРКА,

*доктор юридичних наук, професор, академік Національної академії правових наук України,
президент Кримінологічної асоціації України*

ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ ПРАВООХОРОННОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Україна перебуває в нових реаліях суспільного життя – у внутрішній і зовнішній політиці пріоритетного значення набула протидія загрозам, які виникли у зв'язку з прагненням Української держави інтегруватись у Європейський Союз, до вдосконалення національної безпеки шляхом реформування сектору безпеки та оборони, зокрема правоохоронної системи.

Реформування правоохоронних органів, їх функцій та компетенції повинно передбачати розробку сучасних нормативно-правових умов функціонування як кожного правоохоронного органу окремо, так і правоохоронної системи України в цілому [1, с. 7].

Реформування правоохоронної системи має бути спрямована на посилення протидії злочинності, підвищення ефективності діяльності всіх органів охорони правопорядку.

Реформування правоохоронної системи має чотири складові, зокрема організаційно-адміністративну, нормативно-правову, ідеологічну, контрольно-наглядову. Перша полягає в розробці стратегічних напрямків реформування, визначенні виконавців, термінів реформування, послідовності й етапів реформування, вжитті адміністративних заходів з організації проведення реформування.

Друга полягає в правовому забезпеченні реформування, у прийнятті законних та підзаконних актів, які мають бути правовою основою реформування.

Ідеологічна складова полягає в роз'ясненні цілей і методів реформування, формуванні громадської думки з тим, щоб суспільство сприймало реформи і брало належну участь у реалізації заходів реформування, не чинило протест чи іншу протидію як окремим заходам, так і в цілому здійсненню реформування тих чи інших галузей суспільного життя.

Контрольно-наглядова складова організації реформування реалізується через заходи контролю і нагляду за виконанням заходів реформування, дотримання законності в процесі

реформування, відповідності досягнутих результатів поставленим цілям і завданням. Особливо гостро і не байдуже сприймаються суспільством реформування правоохоронної системи, у сфері якої реформа впродовж кількох років не була завершена. Минуло понад п'ять років, як був прийнятий Кримінальний процесуальний кодекс України [2], в якому передбачена наявність злочину і кримінального проступку. До цього часу в законі немає визначення кримінального проступку як протиправного діяння, а також не визначено його підзвітність і порядок кримінального провадження щодо правопорушень таких видів. Визначення кримінального проступку та його процесуального оформлення в значній мірі розвантажило б слідчий апарат від розслідування дрібних справ неправових явищ, якими є дії, що могли бути визначені як кримінальні проступки.

Більше двох років минуло, як був прийнятий Закон України «Про Державне бюро розслідувань» [3], яке існує лише на папері, а в реальності так і залишається не створеним. Податкова міліція ліквідована відповідним нормативним актом Верховної Ради України, хоч є незаконним утворенням.

Закон України «Про прокуратуру» [4] обмежив повноваження прокурорів областей у підборі та розтастетуванні кадрів, що негативно вплинуло, перш за все, на процесуальне керівництво досудовим слідством.

У судовій системі, реформування якої триває, сотні суддів перебувають на посадах, але правосуддям не займаються, оскільки не склали присягу судді.

У системі Міністерства внутрішніх справ України, яке очолює діяльність Національної поліції України, Національної гвардії України, Державної прикордонної служби України, Державної служби з надзвичайних ситуацій України і Державної міграційної служби України, немає належної координації та взаємодії. Однак в окремих із них, зокрема в Національній поліції, частина підрозділів безпосередньо підпорядкована галузевим департаментам МВС України, частина – обласним головним управлінням поліції, інші є міжрегіональними. Відсутність єдиного старшого оперативного керівника в регіоні негативно впливає на комплексну протидію злочинності та забезпечення публічної безпеки і порядку. В тезах названо лише окремі проблемні питання реформування правоохоронної системи, усунення яких сприяло би підвищенню ефективності охорони правопорядку в країні.

Список бібліографічних посилань

1. Литвиненко В. І. Концептуальні засади реформування правоохоронних органів України. *Наукові праці МАУП. Серія: Юридичні науки*. 2017. Вип. 1 (52). С. 7–16.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України : закон України від 13.04.2012 № 4651-VI // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1001-05> (дата звернення: 19.11.2018).
3. Про Державне бюро розслідувань : закон України від 12.11.2015 № 794-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19> (дата звернення: 19.11.2018).
4. Про прокуратуру : закон України від 14.10.2014 № 1697-VII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18> (дата звернення: 19.11.2018).

Одержано 20.11.2018